

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 7. april 2017 i sag nr. BS 12A-959/2016:

HK Danmark som mandatar for

A

...

og

B

...

(advokat Marc Jørgensen)

mod

Forsvarsministeriets Personalestyrelse

Lautruphøj 8

2750 Ballerup

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke)

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag, der er anlagt den 18. februar 2016, vedrører spørgsmålet om, hvorvidt 2 civilarbejdere i Forsvaret som følge af en kundgørelse og en tekst-anmærkning til finansloven eller som følge af en arbejdsretlig kutyme har ret til at få tillagt yderligere op til 10 pensionsår.

HK Danmark som mandatar for A og B har nedlagt endelig påstand om, at Forsvarsministeriets Personalestyrelse skal anerkende, at A og B er berettiget til at få tillagt yderligere op til 10 pensionsår.

Forsvarsministeriets Personalestyrelse har nedlagt påstand om frifindelse.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

Ved ansættelseskontrakt af 19. december 1979 blev B ansat fra den 1. februar 1980 i Søværnet med tjeneste indtil videre ved Søværnets Konstabelskole med aflønning i henhold til overenskomst mellem Finansministeriet og HK.

A blev ved ansættelseskontrakt af 1. december 1980 med virkning fra samme dato ansat i Hærens Materielkommando med aflønning i henhold til overenskomst mellem Finansministeriet og HK. Stillingen var forbundet med pensionsret i henhold til lov nr. 82 af 12. marts 1970 om pensionering af civilt personel i forsvaret.

Den 30. november 2012 blev der mellem regeringen, som omfattede Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti, og Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti indgået aftale om forsvarets ordning for perioden fra og med 2013 til og med 2017. Heraf fremgik blandt andet:

ii

Effektiviseringstiltag

Udvalget for analyser af forsvaret har i medfør af Forsvarsforlig 2010-2014 gennemført en række omfattende budgetanalyser af forsvarets virksomhed.

I forlængelse heraf er der enighed i forligskredsen om, at forsvaret i forligsperioden gennemfører de effektiviseringer af støttestrukturen og tilpasninger af løn- og ansættelsesforhold til den generelle statslige praksis, der peges på i budgetanalyserne.

Personel

Som nævnt gennemføres tilpasninger af løn- og ansættelsesforhold til den generelle statslige praksis. Der er derfor også enighed om, at tekst-anmærkning nr. 101 på finanslovens § 12. om tildeling af særligt gode pensionsforhold ved afskedigelser mv. til en afgrænset gruppe af civile ansatte ikke videreføres.

...”

Den 29. april 2013 traf Forsvarets Personeltjeneste afgørelse om afskedigelse af A. Af afgørelsen fremgår blandt andet:

”...

1. Forsvarets Personeltjeneste (FPT) skal hermed meddele dig, at du afskediges med 6 måneders varsel, således at du fratræder med udgangen af oktober måned 2013. Nedenfor følger en redegørelse for sagens faktiske omstændigheder samt en begrundelse for den trufne afgørelse.

2. Som anført i partshøringen ... medfører implementeringen af forsvarsforliget 2013-2017, at der skal iværksættes en reorganisation af FPT med henblik på at kunne varetage den fremtidige drift af forsvarets HR i rammen af HR-strategien. Denne reorganisering indebærer, at FPT er nødt til at reducere antallet af medarbejdere.

3. I forbindelse med udvælgelsen af hvilke medarbejdere der er blevet indstillet til afsked, har FPT foretaget en konkret og individuel vurdering af, hvilke medarbejdere hvis samlede kompetencer bedst modsvarer de opgaver, der fremover skal løses inden for FPT myndighedsområde.

...

5. I forbindelse med din afgang fra forsvaret, vil du være berettiget til udskudt egenpension, jf. civilarbejderloven. Løn- og Pensionsafdelingen i FPT vil orientere dig særskilt herom.

..."

Den 11. november 2013 traf Forsvarets Personeltjeneste afgørelse om afskedigelse af B. Af afgørelsen fremgår blandt andet:

"...

1. Forsvarets Personeltjeneste (FPT) skal hermed meddele dig, at du dags dato afskediges med 6 måneders varsel, således at du fratræder med udgangen af maj 2014. Nedenfor følger en redegørelse for sagens faktiske omstændigheder samt en begrundelse for den truffe afgørelse.

...

4. I forbindelse med din afgang fra forsvaret, vil du være berettiget til udskudt egenpension, jf. civilarbejderloven. Løn- og Pensionsafdelingen i FPT vil orientere dig særskilt herom.

..."

Ved brev af 15. oktober 2013 skrev Forsvarets Personeltjeneste til A blandt andet:

"...

Din ansættelse i forsvaret bliver bragt til ophør den 31. oktober 2013 af en årsag, der i henhold til lov nr. 82 af 12. marts 1970 om pensionering af civilt personel m.v. i forsvaret ("civilarbejderloven") berettiger dig til statspension fra det fyldte 60. år.

Vi kan oplyse, at du på afskedigelsestidspunktet har optjent 27 år, 10 måneder og 5 dage efter skalatrin 35. Den årlige pension (sats pr. 1. april 2013) fra det 60. år udgør kr. 173.607,92. I dette beløb indgår et tillæg på kr. 30.784,07 der falder væk ved overgang til folkepension.

..."

Den 10. juni 2014 skrev Forsvarets Personeltjeneste et tilsvarende brev til B, idet FPT heri oplyste, at hun på afskedigelsestidspunktet havde optjent 33 år, 2 måneder og 4 dage efter skalatrin 28.

Forklaringer

A har forklaret blandt andet, at hun blev ansat i

Hærens Materielkommando pr. 1. december 1980. Hun blev afskediget i 2013 i forbindelse med, at de funktioner, som hun varetog, blev flyttet fra Hjørring til Ballerup. I de mellemliggende ca. 33 år arbejdede hun i forskellige afdelinger under Forsvarsministeriet. Hun kendte kundgørelse B.5-10, og alle kolleger, der blev afskediget, fik tillagt 10 års ekstra pensionsalder. Hun ved ikke, om det skete efter en konkret, individuel vurdering.

B har forklaret blandt andet, at hun blev ansat på Søværnets Konstabelskole pr. 1. februar 1980. Hun blev afskediget i 2013 på grund af strukturændringer. I de mellemliggende ca. 33 år arbejdede hun i forskellige afdelinger under Forsvarsministeriet. Hun kendte kundgørelse B.5-10 fra sit arbejde.

Parternes synspunkter

HK Danmark som mandatar for A og B har i påstandsdokument af 26. januar 2017 anført følgende:

”...

Til støtte for den nedlagte påstand gøres gældende, at sagsøgerne har et retskrav på at få tillagt yderligere 10 års pensionsalder i henhold til kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101 til finansloven 2013, idet disse bestemmelser fortsat var gældende på det tidspunkt, hvor sagsøgerne blev opsagt.

Derudover gøres det gældende, at sagsøgernes krav på at få tildelt yderligere 10 års pensionsalder også følger af reglerne om arbejdsretlige kutymer.

Retten til pensionsår i henhold til kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101 til finansloven

Det gøres gældende, at Forsvarets konsekvente brug af hjemlen til at tildele yderligere 10 pensionsår til medarbejdere omfattet af kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101 har skabt en sådan fast praksis, at det har medført et retskrav for afskedigede medarbejdere omfattet af bestemmelsen på yderligere 10 års pensionsalder, så længe hjemlen fortsat var gældende.

Dette uanset, at der i § 5 i kundgørelse B.5-10 anvendes ordet "kan" om hjemlen til at tildele yderligere pensionsår i tekstanmærkning nr. 101 til Finanslovens § 12.

Det gøres gældende, at retten til tildeling af yderligere 10 års pensionsalder er hjemlet i tekstanmærkning nr. 101 til finansloven, kundgørelse B.5-10 og den måde hvorpå Forsvaret har anvendt denne bestemmelse, og at denne hjemmel ikke kan ophæves ved indgåelsen af forsvarsforliget den 30. november 2012. Forsvarsforliget er en politisk aftale i Folketinget, der ikke har nogen retsvirkning før den udmøntes i lovgivning eller andre retsakter.

Det gøres gældende, at retten til tildeling af yderligere 10 års pensionsalder var gældende frem til 31. december 2013, hvor hjemlen til tildeling af yderligere pensionsår blev ophævet. Sagsøgerne blev afskediget inden udgangen af 2013 og dermed på et tidspunkt, hvor kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101 fortsat var gældende.

Retten til tildeling af yderligere 10 års pensionsalder ved afskedigelse var knyttet til eksistensen af tekstanmærkning nr. 101 og kundgørelse B.5-10 og ikke til den politiske aftale, der måtte danne baggrund for den enkelte afskedigelse.

Kutyme

Det gøres gældende, at der i kraft af Forsvarets konsekvente tildeling af yderligere 10 års pensionsalder ved afskedigelse af civilarbejdere omfattet af lov om pensionering af civilt personale mv. var etableret en arbejdsretlig kutyme.

Efter kutymen havde civilarbejdere omfattet af lov om pensionering af civilt personale mv. et retskrav på tildeling af yderligere 10 års pensionsalder ved afskedigelse.

Frem til indgåelse af forsvarsforliget for 2013-2017 var der i Forsvaret fast praksis for at anvende tekstanmærkning nr. 101 og kundgørelse B.5-10 til tildeling af yderligere 10 pensionsår ved afskedigelse af civilarbejdere omfattet af lov om pensionering af civilt personale mv.

Denne praksis har eksisteret i over 30 år, idet den går tilbage til i hvert fald 1981 og muligvis meget længere tilbage.

Det kan derfor lægges til grund, at der forud for indgåelse af forsvarsforliget for 2013-2017 var en fast og langvarig praksis for tildeling af yderligere 10 pensionsår til den gruppe medarbejdere, der var omfattet af kundgørelse B.5-10 § 5.

En sådan fast handlemåde fra arbejdsgivers side, hvor en bestemt medarbejdergruppe i forbindelse med afskedigelse tildeles bestemte rettigheder skaber en forpligtigelse hos arbejdsgiveren til at handle i overensstemmelse med den etablerede praksis.

Såfremt arbejdsgiver ikke længere ønsker at være bundet af en kutyme, kan arbejdsgiveren opsigte kutymen med rimeligt varsel. I overensstemmelse hermed opsigte Forsvarskommandoen kutymen den 27. september 2013 til ophør den 31. december 2013.

Opsigelsen skete ved fremsendelse af opsigelsesskrivelse - fremlagt af sagsøgte som bilag J - til en række fagforbund den 27. september 2013. PGP'en

indeholdte i punkt 6.6 en beskrivelse af, at kundgørelsen B.5-8 vedrørende tildeling af yderligere pensionsår fortsat var gældende.

Eftersom PGP'en først blev opsagt med virkning fra 31. december 2013, gøres det gældende, at det kan lægges til grund, at kundgørelse B.5-8 og den beskrevne kutyme var gældende for afskedigelser foretaget frem til dette tidspunkt, hvorfor kundgørelsen B.5-8 også skulle bringes i anvendelse overfor sagsøgerne, idet de blev afskediget på et tidspunkt, hvor kundgørelse B.5-8 og kutymen fortsat var gældende. Den omstændighed at Forsvarskommandoen anså det for nødvendigt at opsigte PGP'en overfor medarbejdernes faglige organisationer viser, at Forsvarskommandoen ikke selv mente, at de ensidigt kunne annullere PGP'en uden varsel.
...”

Forsvarsministeriets Personalestyrelse har i påstandsdokument af 26. januar 2017 anført følgende:

”

Til støtte for frifindelsespåstanden gøres det overordnet gældende, at A og B hverken har krav på at få tillagt 10 års yderligere pensionsår efter kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 10 eller efter en arbejdsretlig kutyme.

Kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101:

A og B blev opsagt som følge af forsvarsforliget for 2013-2017. Det indgår i forsvarsforliget for 2013-2017, at der ikke for afskedigelser omfattet heraf skal gælde særlige regler for forsvaret, men at man benytter statens regler.

I konsekvens heraf har Forsvarsministeriet derfor heller ikke givet FPS bemyndigelse til i medfør af § 5 i kundgørelse B.5-10 at tillægge ekstra pensionsår i forbindelse med afskedigelser omfattet af dette forlig. FPS har således slet ikke den fornødne bemyndigelse til at tildele civilarbejdere, der er opsagt som følge af det nye forsvarsforlig, yderligere pensionsår.

Det gøres i den forbindelse gældende, at det følger af en almindelig ordlydsfortolkning af kundgørelsens § 5, at bestemmelsen ikke skaber et retskrav på tildeling af yderligere pensionsår, da ordet "kan" - i modsætning til "skal" - indikerer, at bestemmelsen skaber en mulighed for at tildele civilarbejdere yderligere pensionsår. Denne mulighed var det politisk besluttet at udnytte i forsvarsforliget 2010-2014, hvorimod det i forsvarsforlig 2013-2017 blev besluttet ikke at benytte denne mulighed. Som en følge heraf blev B.5-10 ophævet pr. 31. december 2013.

Det gøres i forlængelse heraf endvidere gældende, at tekstanmærkning nr. 101 til Finansloven, der ligeledes blev ophævet pr. 31. december 2013, alene

gav finansiel hjemmel til at tildele yderligere pensionsår, mens selve rettighederne til at få tildelt ekstra pensionsår netop afhang af en bemyndigelse fra Forsvarsministeriet. Finanslovsanmærkningen pålagde således ikke forsvaret en bestemt handlemåde, som var materielt bindende, men gav derimod ministeriet en mulighed for at udstikke de nærmere rammer for tildeling af yderligere pensionsår. Denne mulighed er ikke benyttet ved forsvarsforliget for 2014-2017.

I yderligere forlængelse hertil gøres det gældende, at den af forsvaret konkret udarbejdede Plan for Gennemførelse af Personeltilpasning (forkortet PGP) heller ikke skaber den fornødne hjemmel eller bemyndigelse til at tildele sagsøgerne yderligere pensionsår, idet denne - som titlen angiver - alene tjener som en plan for gennemførelsen af personeltilpasninger dækkende 2010-2014.

PGP'en skal således læses som en intern instruks i forhold til Forsvarets gennemførelse og implementering af forsvarsforlig for 2010-2014, der ikke kan skabe noget retskrav for medarbejdere, der afskediges som følge af forsvarsforlig 2013-2017.

Det gøres på denne baggrund samlet gældende, at beslutningen om ikke at tildele A og B yderligere pensionsår var helt i overensstemmelse med forsvarsforliget for 2013-2017.

Arbejdsretlig kutyme:

Det bestrides, at der har foreligget kutymer eller andet, der har bundet Forsvaret til at meddele sagsøgerne ekstra pensionsalder. Der har derimod været tale om, at der blev taget stilling til de gældende regler ved forsvarsforligene, idet det ved det seneste forsvarsforlig for 2014-2017 klart blev besluttet, at den ved tidligere forlig gældende fremgangsmåde ikke skulle fortsætte.

Dette har stået alle klart fra offentliggørelsen af forliget.

Skulle tildelingen af yderligere pensionsår som anført af sagsøger kunne anses for en kutyme, er denne blevet opsagt ved indgåelsen af forsvarsforliget for 2013-2017.

..”

Parterne har i det væsentligste procederet i overensstemmelse hermed.

Rettens begrundelse og afgørelse

A blev ansat som funktionær i Hærens Materielkommando pr. 1. december 1980. Ved brev af 29. april 2013 blev hun meddelt sin afskedigelse med 6 måneders varsel med fratræden med udgangen af oktober måned 2013. På afskedstidspunktet havde hun optjent 27 år, 10 måneder og 5 dage efter skalatrin 35.

B blev ansat som funktionær i Søværnet pr. 1. februar 1980. Ved brev af 11. november 2013 blev hun meddelt sin afskedigelse med 6 måneders varsel med fratræden med udgangen af maj måned 2014. På afskedstidspunktet havde hun op tjent 33 år, 2 måneder og 4 dage efter skalatrin 28.

Efter civilarbejderlovens § 2, stk. 1, er personer, der omfattes af loven, berettigede til pension og efterindtægt efter tilsvarende regler, som gælder for tjenestemænd efter kapitel 2-8 samt §§ 40-44 i lov om tjenestemandspension. Det følger af § 6, stk. 1, i lov om tjenestemandspension, at den højeste egenpension opnås ved 37 års pensionsalder og udgør 57 procent af tjenstemændens pensionsgivende løn før fradrag af arbejdsmarkedsbidrag på tidspunktet for pensioneringen.

På tillægsbevillingsloven for finansåret 1982 og på finanslovene for årene 1983 - 1985 blev der under § 22. Forsvarsministeriet optaget en tekstanmærkning, hvorefter "Der gives det under forsvaret ansatte civile personale, der i årene 1982 - 1985 afskediges som følge af de af forsvarsforliget af 1981 nødvendiggjorte besparelser . . . adgang til at erhverve yderligere indtil 10 års pensionsalder efter afskedigelsens ikrafttræden ... ". Bemyndigelsen blev ved senere tekstanmærkninger på finansloven forlænget for årene efter 1985.

Af tekstanmærkning nr. 101 på finansloven for finansåret 2009 fremgår, at "forsvarsministeren bemyndiges til at give det i forsvaret ansatte civile personale, der afskediges som følge af forsvarsforlig/-aftaler, rationaliseringer, garniseringsændringer eller lignende . . . adgang til at erhverve yderligere indtil 10 års pensionsalder efter afskedigelsens ikrafttræden...".

Af cirkulære nr. 13 af 22. februar 2008 om afskedigelse mv. og pensionering af civilt, ikke-tjenestemandsansat personale omfattet af civilarbejderloven som følge af forsvarsforlig mv. (kundgørelse B.5-10) § 5, stk. 1, fremgår, at der efter tekstanmærkning nr. 101 til finanslovens § 12, Forsvarsministeriet, kan gives det under forsvaret ansatte civile personale, der afskediges, og som ved afskedigelsen har været ansat i 10 år omregnet til fuld tid, og dermed har opnået ret til egenpension efter civilarbejderloven, adgang til at erhverve yderligere indtil 10 års pensionsalder efter afskedigelsens ikrafttræden, dog ikke ud over det fyldte 60. år eller det tidspunkt, hvor de forinden opnår ret til at oppebære svagelighedspension eller afgang ved døden. Cirkulæret blev ophævet pr. 1. januar 2014.

Af forsvarsforlig af 30. november 2012 for 2013-2017 indgået mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti fremgår bl.a., at der gennemføres tilpasninger af løn- og ansættelsesforhold til den generelle statslige praksis, og at tekstanmærkning nr. 101 på finanslo-

vens § 12 om tildeling af særligt gode pensionsforhold ved afskedigelser mv. til en afgrænset gruppe af civile ansatte ikke videreføres.

Af finanslov for finansåret 2013 fremgår ad tekstanmærkning nr. 101, at tekstanmærkningen første gang blev medtaget på FL83, og ved ændringen af tekstanmærkningen på FL 1996 blev det præciseret, at tekstanmærkningen er en bemyndigelse til forsvarsministeren til eventuelt at tillægge pensionsalder til civilt personel, der afskediges som følge af forsvars forlig/aftale eller lignende. Tekstanmærkning nr. 101 blev ikke medtaget på finanslov for finansåret 2014.

Det er under sagen ubestridt, at Forsvaret i perioden fra indsættelsen af tekstanmærkning nr. 101 og frem til forsvarsforliget af 30. november 2012 uden undtagelse tildelte alle civilarbejdere, der opfyldte betingelserne, yderligere indtil 10 års pensionsalder.

Retten finder, at denne konsekvente brug af hjemlen gennem ca. 30 år til at tildele yderligere indtil 10 pensionsår til medarbejdere omfattet af kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101 har skabt en sådan fast praksis, at afskedigede medarbejdere, som opfyldte de heri anførte betingelser, har opnået retskrav på tildeling af indtil 10 års pensionsalder, så længe hjemlen fortsat var gældende.

Hjemlen til tildeling af yderligere 10 års pensionsalder var gældende frem til 31. december 2013, hvor kundgørelse B.5-10 blev ophævet.

Retten bemærker herved, at der ikke i forbindelse med forsvarsforliget af 30. november 2012 skete en ophævelse af kundgørelse B.5-10 eller af tekstanmærkning nr. 101, og at selve indgåelsen af den politiske aftale ikke i sig selv ophæver retskravet for afskedigede medarbejdere omfattet af bestemmelsen.

Da A og B blev afskediget inden udgangen af 2013, og da de ubestridt opfylder betingelserne for at blive tillagt yderligere indtil 10 års pensionsalder i henhold til kundgørelse B.5-10 og tekstanmærkning nr. 101, tages deres påstand til følge.

Efter sagens karakter, forløb og udfald skal Forsvarsministeriets Personalestyrelse i sagsomkostninger til HK Danmark som mandatar for A og B, som ikke er momsregistrerede, betale 44.000 kr., hvoraf 4.000 kr. er til dækning af retsafgift og 40.000 kr. udgør et passende beløb til dækning af udgift til advokatbistand. Retten har herved navnlig lagt vægt på, at sagsgenstanden af sagsøgerne er opgjort til 334.734,50 kr., og at hovedforhandlingen havde en varighed af en halv retsdag.

Thi kendes for ret:

Forsvarsministeriets Personalestyrelse skal anerkende, at A og B er berettiget til at få tillagt yderligere op til 10 pensionsår.

Forsvarsministeriets Personalestyrelse skal inden 14 dage i sagsomkostninger til HK Danmark som mandatar for A og B betale 44.000 kr.

De idømte sagsomkostninger forrentes efter rentelovens § 8 a.

Grethe Jørgensen
dommer

Jacob Scherfig
dommer

Elisabeth Larsen
dommer

Udskriftens rigtighed bekræftes .
Københavns Byret , den 7. april 2017 .

Fritze Irene Kramer, kontorfuldmægtig

